

BØRGE SKÅLAND

Førsteamanuensis ved Fakultet for
lærerutdanning og internasjonale studier

Skolen – et lovtomt rom?

«LOVTOMT ROM» – dette uttrykket ble brukt i Stortinget 21.01.21 da Michael Tetzschner etterlyste at straffeloven anvendes i skolen. Han slo fast at «skolen ikke er et lovtomt rom», og fikk støtte i dette fra statsråd Guri Melby og flere andre stortingsrepresentanter i samme møte. Likevel, etter to nyere rettssaker må man rett og slett spørre seg om det ikke faktisk er slik at skolen på mange måter er et «lovtomt rom».

Nylig har det blitt avsagt dom i to saker knyttet til vold mot og krenkelse av lærere. I begge tilfellene viste ledelsen mildhet i sine reaksjonsformer overfor de skyldige elevene. Det ble argumentert med at elevene ikke skulle få dobbel straff, altså at de ikke i tillegg til sanksjoner fra skolen skulle meldes til politiet. Begge sakene ble brakt videre i rettssystemet, og i domsavgjørelsene fremkommer skolens uklare oppfatning av dobbel straff. Skoleledelsen og skoleeieren synes å blande sammen skoleverdenen og jussen.

Skoleeiere tar ikke ansvar

I det ene tilfellet ble en lærer angrepet da en elev ville trenge seg inn i klasserommet for å innkreve gjeld. Da læreren nektet, forsøkte eleven med makt å komme seg inn. Læreren dyttet inntrengeren tilbake. Da grep eleven rundt lærernes strupehode og vred rundt, hvorpå læreren gikk i sjokk. I det andre tilfellet hjalp læreren en elev i klasserommet. En annen elev vinklet mobilkameraet sitt under skjørtet hennes, filmet og spredte opptaket umiddelbart. Flere dager senere ble hun gjort oppmerksom på opptakene på nettet.

Krenkelsene førte til store psykiske konsekvenser for de utsatte lærerne.

Felles for begge hendelsene var at skolene var uforberedt på hvordan de skulle reagere. De søkte derfor assistanse hos skoleeier for å få råd om hvordan det skulle håndteres. Skoleeierne hadde heller ikke beredskap eller tilstrekkelig juridisk kompetanse. Dette kommer frem i dommene.

En representant for skoleeieren i saken der læreren ble filmet under skjørtet, sa i retten at de var tilfreds med reaksjonen de hadde gitt. Skolen hadde gitt eleven «en konsekvens» bestående av én dags utvisning og nedsatt ordenskarakter. Dette viser tydelig at skoleeieren ikke tar inn over seg hvilken belastning det er for lærere å bli utsatt for vold og trakassering fra elever.

Dobbel straff

Et viktig fellestrekk mellom disse to sakene er at skoleledelsen og skoleeieren bruker begrepet «dobbel straff». I den rettskraftige dommen i tilfellet med filming under skjørtet slås det fast at nedsatt ordenskarakter og én dags utvisning ikke er straff: «utvisning fra skolen er en administrativ reaksjon som etter rettens syn ikke kan regnes som straff etter EMK eller Grunnloven § 96.» Avdelingslederen ved skolen sa i retten at de står fast på at det ikke var riktig å politianmelde saken. I Adresseavisens leder 6. juni 2020 omtales arbeidsgiverens håndtering av snikfilming som «skammelig behandling». Avisen kritiserer skoleledelsen og skriver at skolen burde stått bak læreren.

I Adresseavisens leder gjengis uttalen fra rektor om at de gjorde alt etter rutine og fulgte forskriften til opplæringsloven. Det er påfallende at rektor kun nevner den loven som gjelder elevene, men ikke straffeloven

eller arbeidsmiljøloven. Dette tyder på at Tetzschner i sin interpellasjon på Stortinget 21. januar har rett i at en ikke har tatt inn over seg at vanlige lover også gjelder på skolen. Innherad tingrett dømte eleven etter straffeloven for å ha krenket en annens fred ved hensynsløs adferd, i § 266. Arbeidsmiljøloven § 4-3-4 gir ansatte rett til å beskyttes mot «vold, trusler og uheldige belastninger». Nettpublisert snikfilming er et alvorlig brudd på straffeloven og arbeidsmiljøloven, men synes ikke tatt inn over seg av arbeidsgiveren.

I den andre voldssaken der en lærer ble fysisk angrepet, blir skolens ledelse og rektor i dommen kritisert for ha latt hensynet til taushetsplikt overfor eleven gå på bekostning av lærernes rett til et trygt og sikkert arbeidsmiljø. I dommen gjengis skolens bekymringsmelding til barnevernet, der det heter at eleven «er en stor fare for sine medelever, lærere [...]» I dommen kommenteres det at skolen ikke ville sette ned atferdskarakteren til den voldsdømte eleven, men at han skulle gis karakteren «GOD» med begrunnelsen at «han ikke skulle straffes to ganger. For retten fremstår dette som et forkjært resonnement.»

Lovtomt rom

Gjennomgangen av begge de ovennevnte sakene tyder på uklar forståelse hos arbeidsgiveren av gjeldende lovverk og begrepet «straff». Fra rettsdokumentene og aviser fremkommer at selv om to stortingsrepresentanter understreker betydningen av at arbeidsgiveren må stå bak lærerne, stemmer ikke dette alltid. Lærere som opplever vold og trakassering, kan oppleve at skolen for dem fremstår som et «lovtomt rom». ●